

SPILLEREGLER I KLASSEN

MADS HERMANSEN

SPILLEREGLER I KLASSEN

Læringsledelse i teori og praksis

PROFESSIONS|SERIEN
AKADEMISK FORLAG

SPILLEREGLER I KLASSEN

Mads Hermansen

© 2010 Akademisk Forlag, København

– et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, et selskab i Egmont

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele heraf er kun tilladt efter Copy-Dans regler.

Forlagsredaktion: Lene Kamuk

Grafisk tilrettelægning: Henriette Mørk | Imperiet

Sats: Pamperin & Bech

Omslagslayout: Henriette Mørk

Trykkeri: Livonia Print

1. udgave, 1. oplag 2010

ISBN: 978-87-500-4133-7

www.akademisk.dk

Indhold

Forord 7

Indledning 9

Øget kompleksitet i lærerprofessionen 9

Sociologiske forklaringsfaktorer 10

Psykologiske forklaringsfaktorer 10

Bogens opbygning 11

1 Spilleregler i praksis 13

De lidt mørke eksempler på praksis 14

Eksempel 1: Tværfag i 8. klasse 14

Eksempel 2: Matematikprøve i 6. klasse 22

De lidt lysere eksempler på praksis 24

Eksempel 3: Dansk i 1. klasse 24

Eksempel 4: Opdragelse til demokrati i 3. klasse 29

Sammenfatning 35

2 Hvad virker i undervisningen? 39

Clearing House: Synlig ledelse, relationer og regler 39

Dansk Skolekultur: Relationer, regler, respons og involvering 41

Ildsjæle, traditionens vogtere, problemknusere og harmoniske lærere 44

Sammenhæng mellem problemhåndtering og uro 46

Sammenfatning 48

3 Læringsledelse 49

Hvad er læringsledelse? 49

At blive til i forhold til de andre 51

At blive til i forhold til kulturgrundlaget 55

At blive til i forhold til naturgrundlaget 57

At blive til i forhold til virksomhed 58

Lydhør styring 61

4 At være professionel læringsleder 65

Faglige og fagdidaktiske kvalifikationer til at omsætte fag til undervisning 67

Forståelse for sårbarheden i at facilitere andres læringsprocesser 68

Rettethed 69

Livsomstændigheder 73

Læreprocesforståelse 74

Personlige kvalifikationer 84

Rammesætning for opbygningen af en kultur i undervisningsteamet 93

Ledelse af kommunikative processer og interaktioner 96

5. Spilleregler og frihed – eller det hele en gang til med nye vinkler og synspunkter 99

Forhandling af spilleregler i en samfundsmæssig kontekst 100

Kompleksiteten i arbejdet med spilleregler 105

Om opdragelse 108

6 Hvordan gør man det så besindigt i praksis? 111

En afsluttende case: I indskolingen 111

Skolens arbejde med spilleregler 115

Er spilleregler altid af det gode? En metadiskurs 116

Afslutning – om at få en veteranbil 119

Litteratur 123

Register 129

Forord

Denne bog er på mange måder resultatet af en undervisningsbaseret forskningsproces. Privilegiet at blive inviteret til at holde oplæg i forskellige sammenhænge og op til selve situationerne, hvor oplægget skal præsenteres for et publikum, at afstemme og forhandle indholdet på plads er erkendelsesafklarende. Det er det også at cykle til arbejde og undervejs i det kendte spor synke ned i det, jeg har kaldt associative markvandringer, hvor betydninger kædes sammen og bliver til sammenhængende historier.

Når disse erkendelsesbefordrende situationer så efterhånden har en bred horisont af levet, forsket og undervist liv at fortolke sig i forhold til, bliver det næsten ren lyst at sammenfatte og nedskrive i et værk, som andre så kan forholde sig fortolkende til.

Denne bog tager sit erkendelsesmæssige afsæt i forskningsprojektet Dansk Skolekultur¹, hvor begrebet læringsledelse blev centralt. Særligt interessevækkende var den forskningsmæssige konstatering angående måden at organisere undervisningen på, herunder hvor markant indflydelse det havde på elevernes faglige fremskridt, at der var funktionelle spilleregler for det, der foregik i undervisningen.

Denne bog er således barn af de nødvendige konkretiseringer af, hvordan spilleregler i praksis er en grundpille i lærerarbejdet.

Så derfor skal jeg naturligvis igen sige tak til Rockwoolfonden for millionerne til forskningsprojektet Dansk Skolekultur, der gav mig mulighed for sammen med en række kompetente forskere empirisk at fun-

1 Hermansen et al., 2007a + b.